

Педагогічна думка
у Харківському національному
університеті імені В.Н. Каразіна

...

Цінне минуле. Перспективне майбутнє.

Професія педагога - для нашого суспільства є однією із найбільш цінних. Вона спрямована на сьогодення і майбутнє одночасно. Не можна збудувати успішної країни без праці педагогів.

Педагогіка як навчальна дисципліна з'явилася у Харківському університеті у 1807 році відповідно до Статуту (1804 р.). Університет здійснював підготовку вчителів для роботи в гімназіях, училищах та кандидатів на професорські посади університетів.

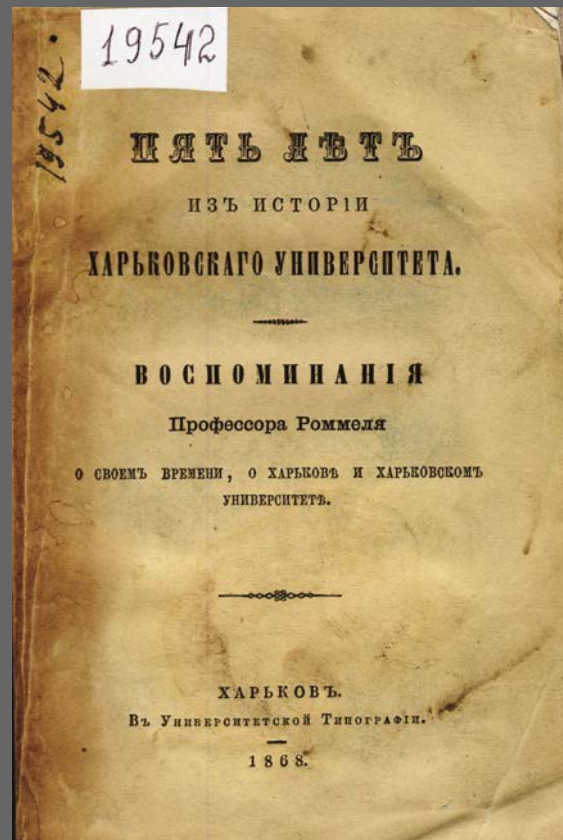
У 1811 році Харківський університет заснував у своєму складі педагогічний інститут.

5 жовтня 1850 року імператорським указом в університетах були засновані кафедри педагогіки. У цьому ж році у Харківському університеті кафедра педагогіки була відкрита як окремий структурний підрозділ.

Вченими кафедри досліджувались історико-педагогічні, психолого-педагогічні, соціально-культурологічні та соціально-педагогічні теми. Першим викладачем педагогіки в Харківському університеті був ад'юнкт історії Антон Рейниш (1807-1811 рр.). Першим директором педагогічного інституту був професор Крістоф-Дітріх фон Роммель. В інституті викладалися такі спеціальні предмети, як педагогіка, дидактика, методика викладацької роботи.

К.Д. Роммель

Роммель, Кристоф Дитрих фон. Пять лет из истории Харьковского университета. Воспоминания профессора Роммеля о своем времени, о Харькове и Харьковском университете (1785 - 1815) / Роммель, Кристоф Дитрих фон, Балясный, Я. – Х. : В Университетской типографии, 1868. – 111 с.

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/67>

568321

ПАМЯТНИКИ

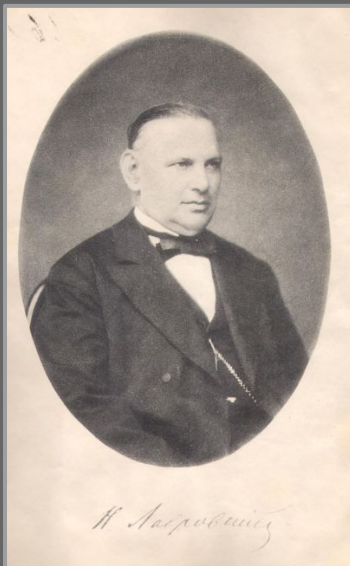
СТАРИННАГО РУССКАГО ВОСПИТАНІЯ.

Занимался чтеніемъ рукописей, хранящихся въ Императорской Публичной Библиотекѣ, я остановился, между прочимъ, на статьяхъ нашихъ сборниковъ, касающихся стариннаго Русскаго воспитанія. Большая часть этихъ статей известна только по заглавіямъ, встречающимся въ печатныхъ каталогахъ. Безполезно доказывать интересъ и важность статьи, заключающей въ себѣ хотя одну черту стариннаго Русскаго воспитанія: какъ бы ни было незначительно ихъ число и даже содержаніе, ихъ необходимо знать, прежде чѣмъ приниматься за опредѣленіе идеала старинной Русской педагогики, или вовсе бездоказательное и состоящее изъ общихъ мыслей, или основанное на отрывочныхъ лѣтописныхъ извѣстіяхъ. Не бѣда, разумеется, если нѣкоторые изъ этихъ статей окажутся или совсѣмъ не туземнаго происхожденія, или съ сильнымъ иноземнымъ вліяніемъ: здѣсь, какъ и вообще въ нашей старинной литературѣ, не различалось строго свое отъ чужаго, чужое или вполнѣ принималось за свое, если оно вполнѣ согласовалось съ понятіями, съ умственными и нравственными потребностями народа, или постепенно подводилось подъ уровень этихъ потребностей, соглашалось съ ними; усвоенное такимъ образомъ чужое становилось своимъ и начинало дѣйствовать на жизнь, какъ самостоятельно вырабатанный ею образовательный элементъ. Не бѣда, если наши слова и притчи о наказаніи дѣтей, о томъ, «како дѣтемъ чтити родителя своя» и проч., во множествѣ и съ многочисленными варіаціями

Робота М.О. Лавровського

У різні періоди курс педагогіки викладали проф. Е.К. Мауер (1825-1830), А.О. Даліцький (1837-1852), М.О. Лавровський (1852-1863), М.М. Лунін, А.П. Рославський-Петровський, І.Я. Кронеберг, К.А. Дьяченко, Ф.О. Зеленогорський, приват-доценти М.А. Маслов, І.С. Продан.

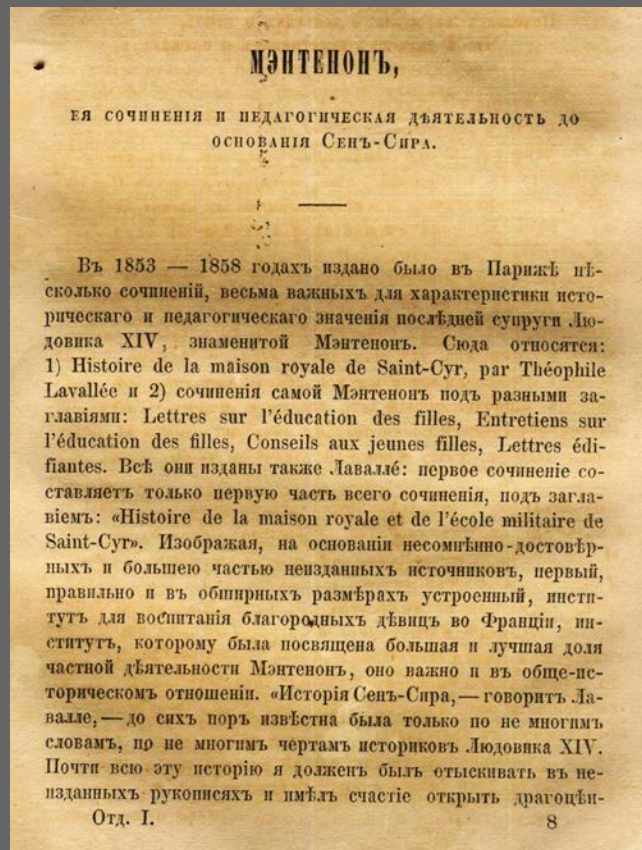
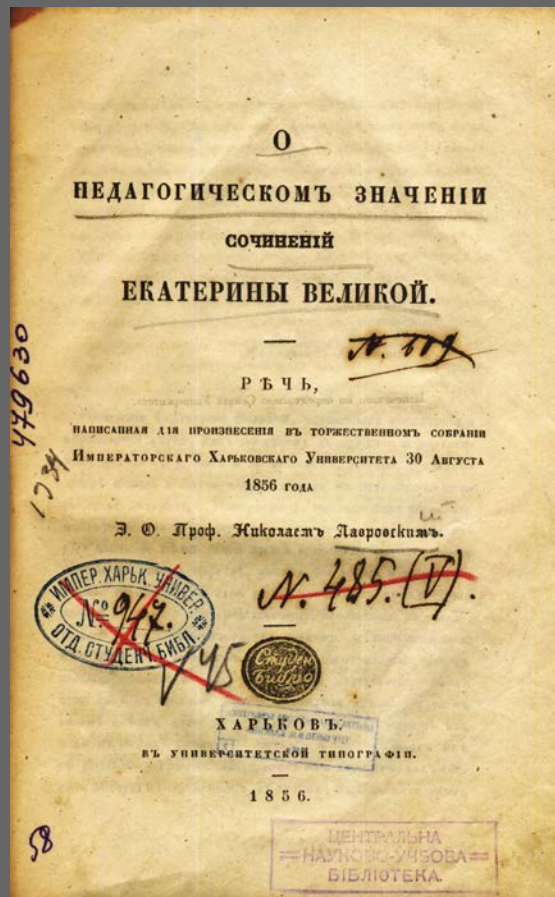
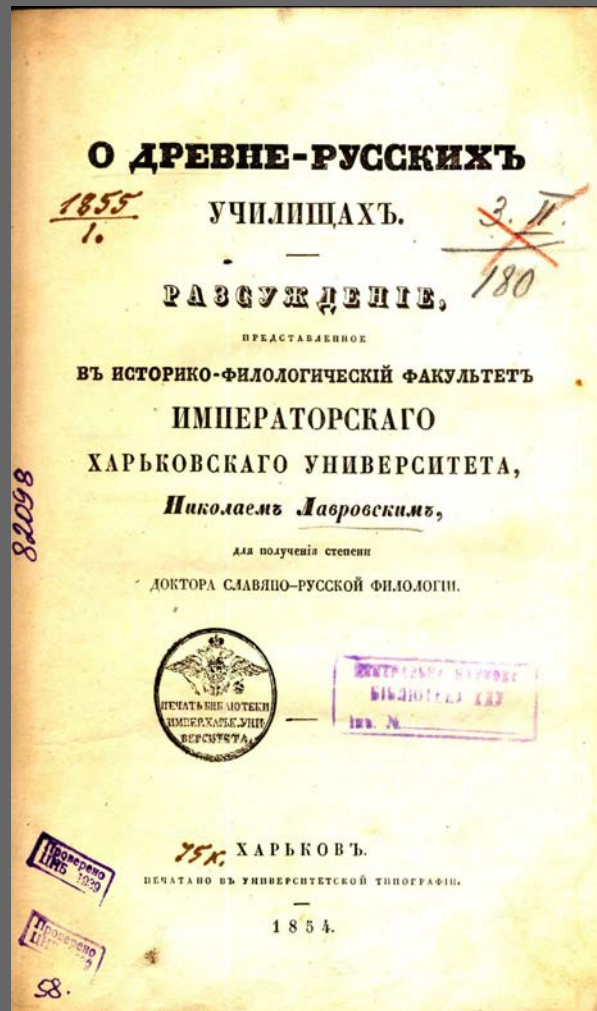
У серпні 1952 року на посаду постійного викладача педагогіки було рекомендовано ад'юнкта Миколу Лавровського. Який потім був першим завідувачем кафедри.

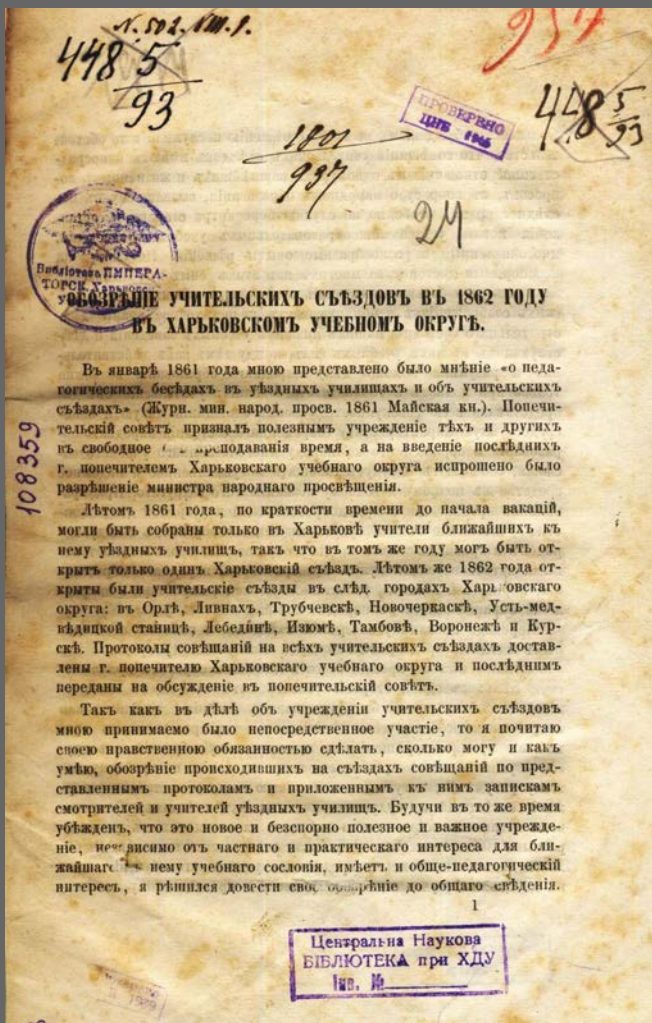

Лавровський Микола Олександрович (1825 – 1899) – філолог-славіст, педагог, професор Харківського університету, ректор Варшавського університету

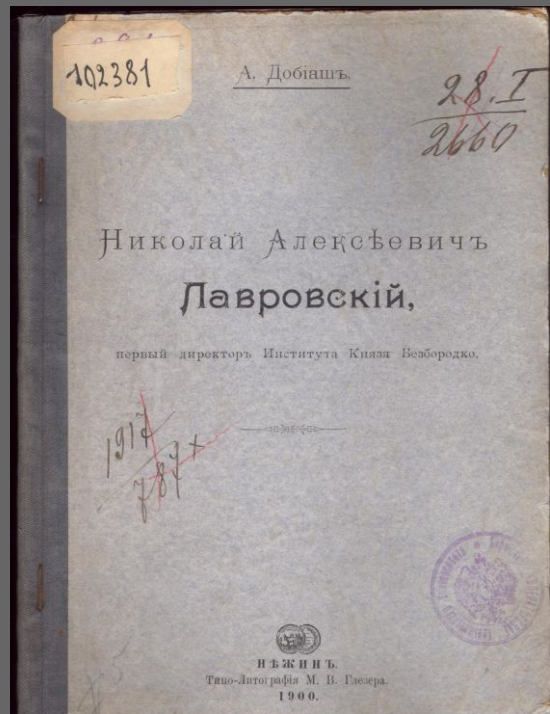
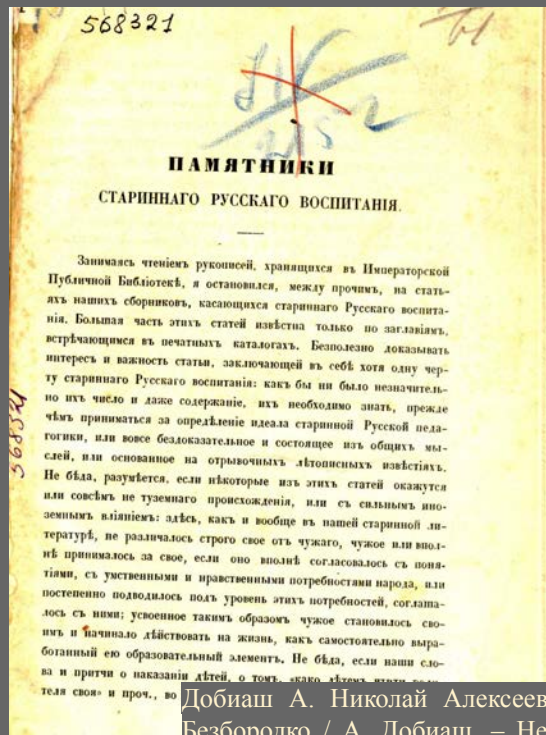
З конфіденційного звіту ректора університету О. П. Рославського-Петровського «О духе и направлении преподавания в императорском Харьковском университете» дізнаємося:

«Професор Лавровський читав історію виховання та теорію педагогіки, окрім того, пропонував своїм слухачам педагогічні вправи. Викладання педагогіки відбувалося згідно з сучасним її станом, причому кожне педагогічне положення приймалося лише після аналізу думок кращих сучасних педагогів. Такий напрямок викладання, з одного боку, надавав міцності педагогічним висновкам, з іншого боку — знайомив слухачів з літературою науки. Перекоаний у тому, що наука про виховання та навчання має перебувати у тісному зв'язку із життям, має виходити з життя, впливати на життя, викладач намагався звільнити своє викладання від того стороннього характеру, яким нерідко позначаються сучасні педагогічні твори, надати йому жвавості та наочності і вести його у безперервному звертанні до виховної та дидактичної практики. В останньому відношенні дуже важливим засобом були практичні вправи, які складалися, по-перше, з письмових відповідей на питання, здебільшого з дидактики, запропоновані на певний термін, і, по-друге, з усного викладання студентами попередньо заданих їм тем, із звертанням особливої уваги на засоби викладання взагалі. Викладач діяв у цьому випадку подвійно: і негативно — виправляючи недоліки, і позитивно — визначаючи кращі засоби викладання»

М.О. Лавровський брав участь у діяльності недільних шкіл, учительських з'їздів (написав "Обозрение учительских съездов в 1862 году в Харьковском учебном округе") керував педагогічними курсами.

Добиаш А. Николай Алексеевич Лавровский, первый директор Института Князя Безбородко / А. Добиаш. – Нежин : Типо-Литография М.В. Глезера, 1900. – 50 с.
<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/412>

28. IV
1922.

1917
1934.

Восп. Веленогорский.

28. IV
1922.

176

САМОДЪЯТЕЛЬНОСТЬ, КАКЪ ПРИНЦИПЪ ВЪ ВОСПИТАНІИ.

Педагогические вопросы не представляют собою новости. Сама жизнь, которая подлежит закону эволюции, выдвигает ихъ. Въ известные периоды народнаго развитія методы и система воспитанія перестаютъ удовлетворять запросамъ жизни и требуютъ реформы. Такъ было въ древности; то же не разъ повторялось и въ новое время. Въ такой моментъ одинъ хватается за ближайшія насущныя потребности, которымъ должно удовлетворить воспитаніе, и требуютъ этого удовлетворенія отъ школъ и воспитательныхъ заведеній. Результатомъ этихъ требованій является такъ называемое профессиональное образованіе. Таковы въ древности софисты, какъ профессиональные учителя; таково въ новое время техническое образованіе по преимуществу. Другіе, не находя въ профессиональномъ образованіи рѣшенія всего вопроса о воспитаніи и образованіи, предъявляютъ требованія наилучшаго общаго воспитанія и образованія. Удовлетворить требованія послѣднихъ оказалось наиболее трудною задачею. Если воспитаніе находилось въ рукахъ представителей церкви, то оно носило характеръ религіозный. Государство также направляло его согласно своимъ нуждамъ и потребностямъ. Такимъ образомъ, воспитаніе и образованіе снова сводилось на профессиональное, хотя и съ болѣе широкою программой, чѣмъ профессиональное образованіе въ тѣсномъ смыслѣ слова. Когда образованіе направлялось на профессиональное въ томъ или другомъ видѣ, цѣль его была ясна и требованія опредѣлены. Но ни цѣль не была такъ ясна, ни требованія такъ опредѣлены, когда стремились къ общему образованію. Вопросъ о цѣли и требованіяхъ этого образованія до сихъ поръ не можетъ считаться вполнѣ рѣшеннымъ.

18835

58

Российская Имперія
27 ЯНВ 1939

ВХОДЯЩАЯ БУКЛА
ВЕРНУТЬ 22.7.

18835

176

28. IV
1922.

1917
1934.

Восп. Веленогорский.

28. IV
1922.

176

САМОДЪЯТЕЛЬНОСТЬ, КАКЪ ПРИНЦИПЪ ВЪ ВОСПИТАНІИ.

Педагогические вопросы не представляют собою новости. Сама жизнь, которая подлежит закону эволюции, выдвигает ихъ. Въ известные периоды народнаго развитія методы и система воспитанія перестаютъ удовлетворять запросамъ жизни и требуютъ реформы. Такъ было въ древности; то же не разъ повторялось и въ новое время. Въ такой моментъ одинъ хватается за ближайшія насущныя потребности, которымъ должно удовлетворить воспитаніе, и требуютъ этого удовлетворенія отъ школъ и воспитательныхъ заведеній. Результатомъ этихъ требованій является такъ называемое профессиональное образованіе. Таковы въ древности софисты, какъ профессиональные учителя; таково въ новое время техническое образованіе по преимуществу. Другіе, не находя въ профессиональномъ образованіи рѣшенія всего вопроса о воспитаніи и образованіи, предъявляютъ требованія наилучшаго общаго воспитанія и образованія. Удовлетворить требованія послѣднихъ оказалось наиболее трудною задачею. Если воспитаніе находилось въ рукахъ представителей церкви, то оно носило характеръ религіозный. Государство также направляло его согласно своимъ нуждамъ и потребностямъ. Такимъ образомъ, воспитаніе и образованіе снова сводилось на профессиональное, хотя и съ болѣе широкою программой, чѣмъ профессиональное образованіе въ тѣсномъ смыслѣ слова. Когда образованіе направлялось на профессиональное въ томъ или другомъ видѣ, цѣль его была ясна и требованія опредѣлены. Но ни цѣль не была такъ ясна, ни требованія такъ опредѣлены, когда стремились къ общему образованію. Вопросъ о цѣли и требованіяхъ этого образованія до сихъ поръ не можетъ считаться вполнѣ рѣшеннымъ.

47868

О Ч Е Р К Ъ
РАЗВИТІЯ
П С И Х О Л О Г І И
СЪ ДЕБАРТА ДО НАСТОЯЩАГО ВРЕМЕНИ.

Ф. А. Зеленогорская.

Л

ХАРЬКОВЪ.
Въ Университетской Типографіи.
1885.

47868

Викладачі
та слухачки
педагогічних
курсів.
1914 р.

П РА В И Л А

для спеціальнихъ испытаній на званія учителя и воспитателя прогимназій и гимназій.

І. Правила для испытаній на званіе учителя.

1. Лица, желающія пріобрѣсти званіе учителя прогимназій и гимназій, а также учебныхъ заведеній въдомства учреждений Императрицы Маріи, подвергаются, смотря по степени полученнаго ими образованія, или *полному* или *сокращенному* специальному испытанію (ст. 1 2, Высоч. утв. 22 апрѣля 1868 г. мѣстнаго государственнаго совѣта).

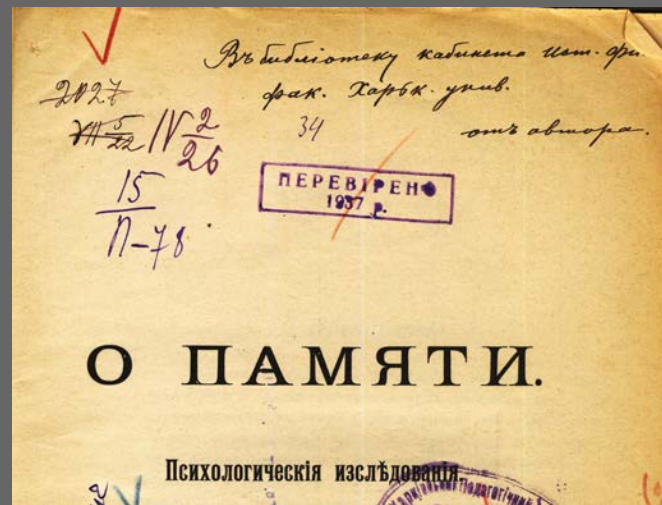
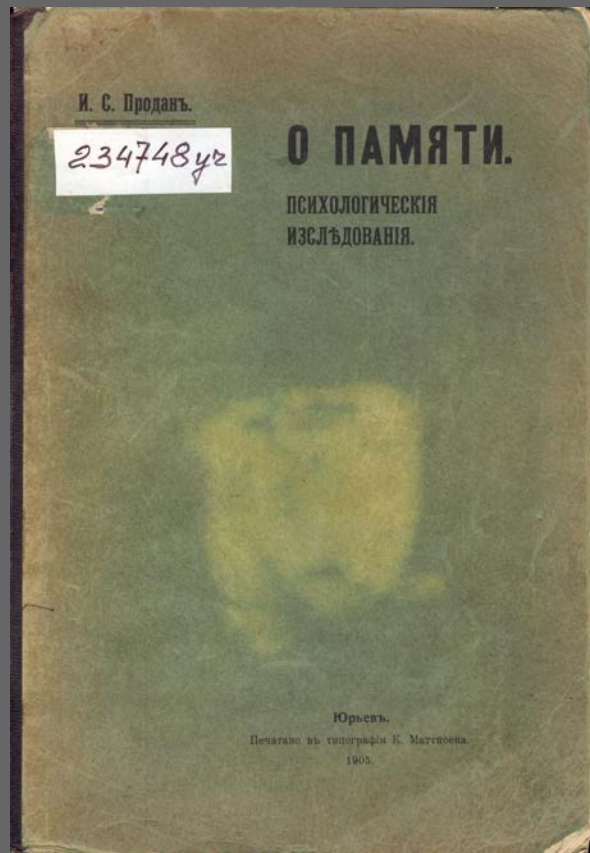
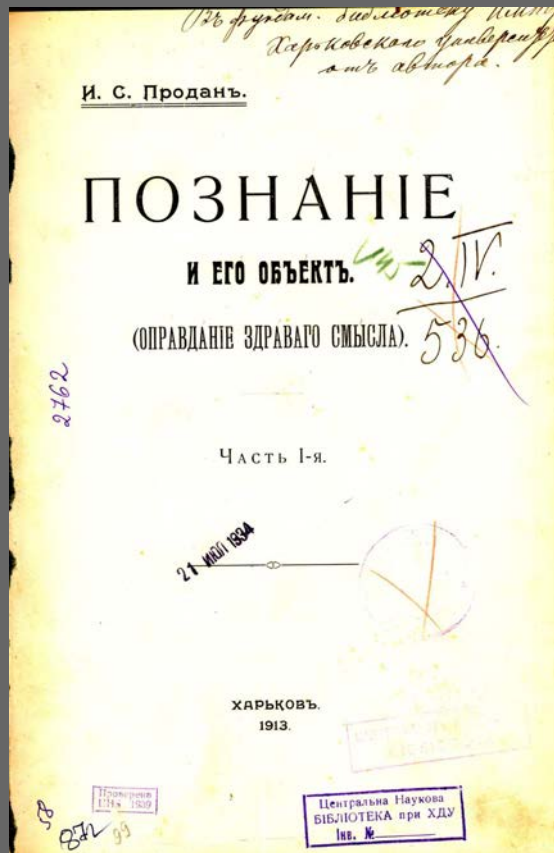
2. *Полному* специальному испытанію подвергаются: а) лица, прошедші полный гимназическій курсъ, но не имѣющія аттестата объ окончаніи курса къ какому-либо изъ университетовъ имперіи, и б) лица, хотя и окончившія курсъ въ университетѣ, но не по тому факультету и отдѣленію наукъ, къ которымъ относится главный предметъ, избираемый ими для преподаванія (ст. 2 и 6 Высоч. утв. 22 апр. 1868 г. мн. госуд. сов.).

(Извлеченіе изъ Циркуляровъ по Харьк. учебн. округу за 1870 г.).

Центральна наукова бібліотека
ХДУ / мов. Б. Н. Кудряков
2013р.

Роботи філософа, психолога, приват-доцента Харківського університету Ісидора Савича
Продана (1854 - 1920) з автографом автора.

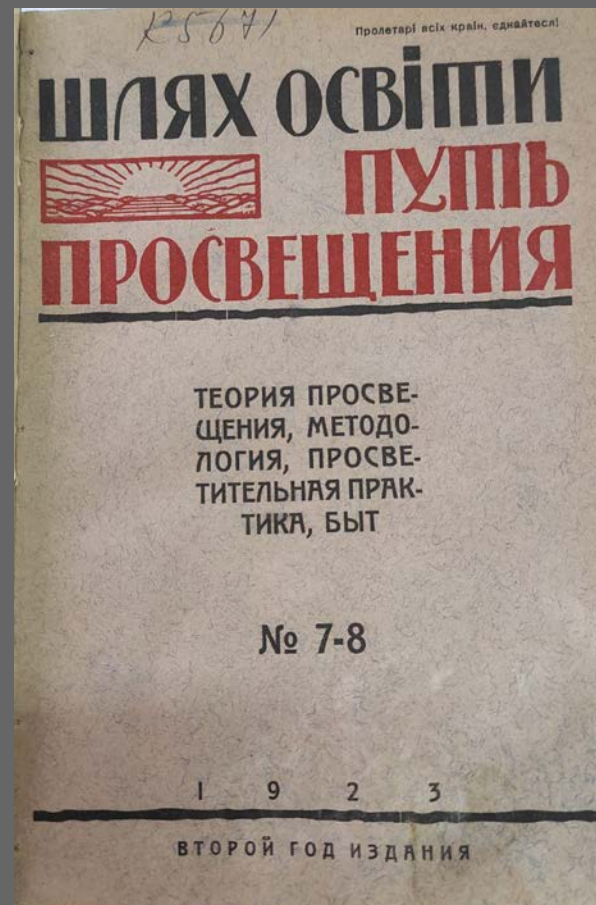
У 1925/26 навчальному році у планах інституту відбулися зміни у викладанні педагогічних дисциплін на факультеті професійної освіти. Тому з 1926/27 навчального року загальними для всіх секцій ФПО залишаються лише чотири педагогічні дисципліни: педологія та рефлексологія на першому курсі (колишня психологія), педагогіка на другому курсі, шкільна гігієна в десятому та одинадцятому триместрах, методика вивчення спеціальних дисциплін у сьомому, восьмому та дев'ятому триместрах. Педагогічні дисципліни вивчали шляхом лабораторного опрацювання у відповідно обладнаних кабінетах під керівництвом професора чи асистента, які були пов'язані зі школою.

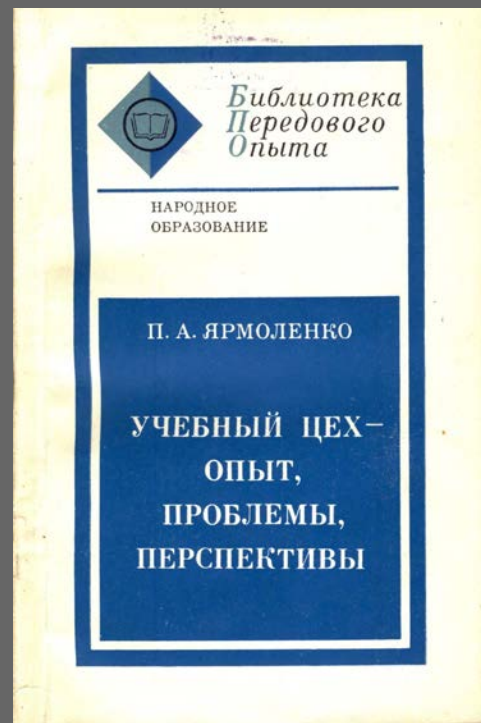
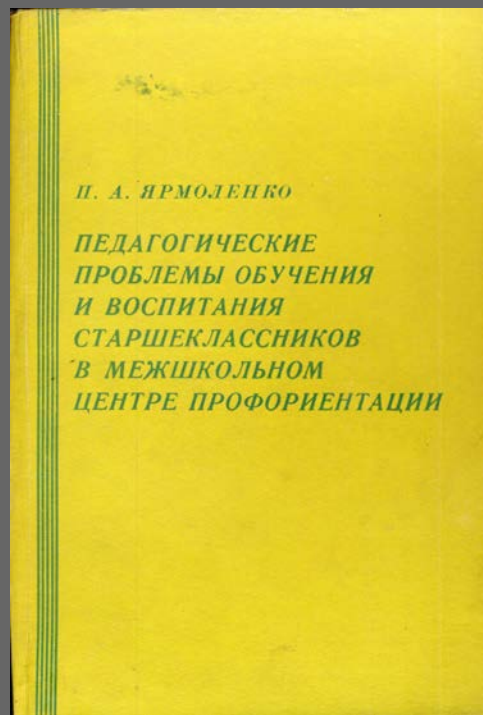
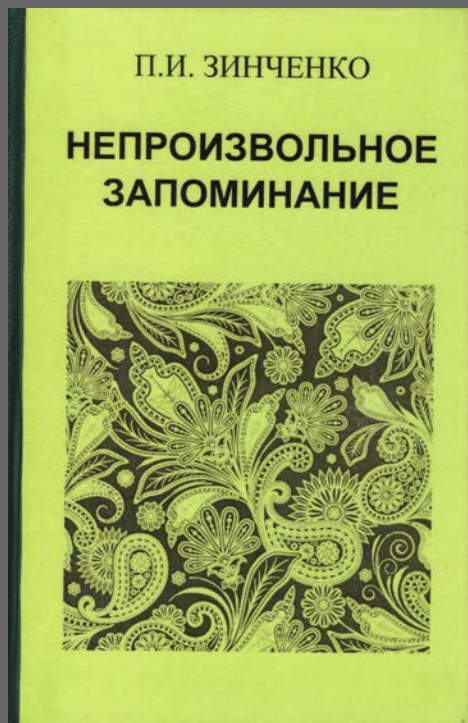
Семен Дементійович Стрельбицький (1875 - 1937) - ректор ХІНО, профспілковий і громадський діяч. З 1928 року по 1929 року працював зав. кафедрою професійної освіти Українського науково-дослідного інституту педагогіки в Харкові. У 1929 р. був призначений зав.відділом народної освіти при Харківському окружному виконавчому комітеті. З 1933 по 1937 рр. працював директором Центральної науково-педагогічної бібліотеки.

«Шлях освіти» — щомісячний науково-педагогічний журнал, орган Народного комісаріату освіти УСРР, який був заснований та видавався у Харкові з 1922 по 1930 рік. Перший номер часопису побачив світ у травні 1922 р. Спочатку журнал виходив російською мовою під назвою «Путь просвещения» з уточненням у підзаголовку: «Педагогический журнал. Теория просвещения, методология, просветительная практика, быт». Пізніше (1923-1926) назва часопису почала подаватися українською і російською мовами: «Шлях освіти» — «Путь просвещения», так само як і вміщені у ньому матеріали. І лише з 1927 року видання стало повністю україномовним та виходило під назвою «Шлях освіти».

У різні роки широка програма журналу охоплювала питання організації освіти, соціального виховання, професійної освіти, політично-освітньої роботи, педології, методології, проблем підвищення кваліфікації викладацьких кадрів, освітньої практики, педагогічної преси, шкільних підручників, зокрема журнал містив бібліографію та інформацію з досягнень педагогіки за кордоном та в СРСР, повідомлення з учительських з'їздів, наукових дискусій тощо.

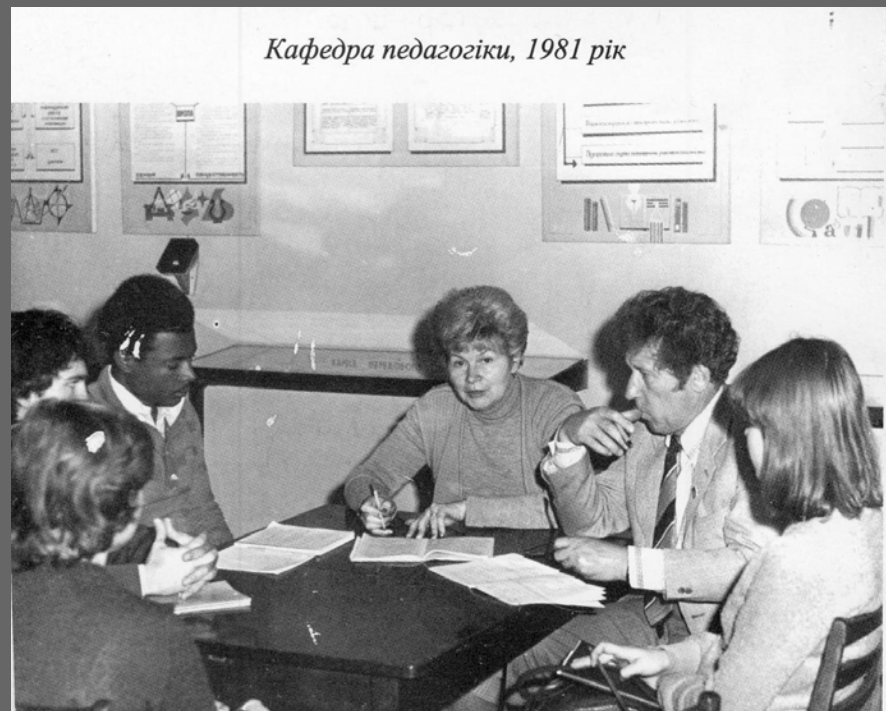

У різні періоди завідувачами кафедри були: П.І. Зінченко - відомий психолог, педагоги М.Ф. Богатов і П.О. Ярмоленко. У 60-70-ті роки науковці загальноуніверситетської кафедри педагогіки свою увагу зосередили на дослідженні проблем активізації навчального процесу, вихованні учнівської молоді та її профорієнтації. Певним результатом цих розробок були монографії П. О. Ярмоленко «Навчальний цех — досвід, проблеми, перспективи» і «Педагогічні проблеми виховання старшокласників у міжшкільному центрі профорієнтації» (1977 р.).

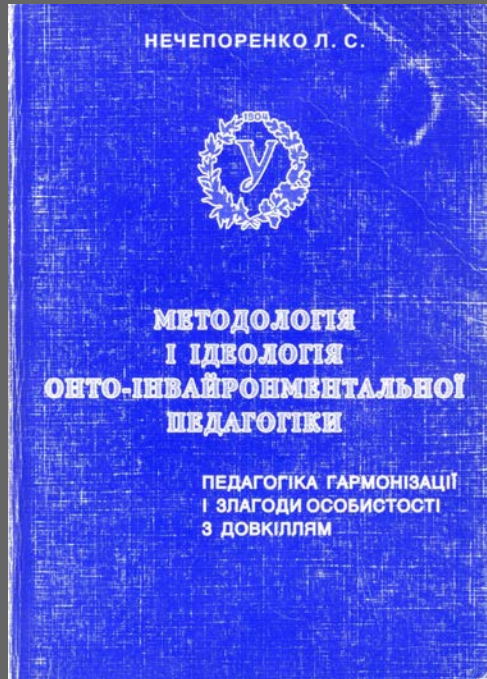

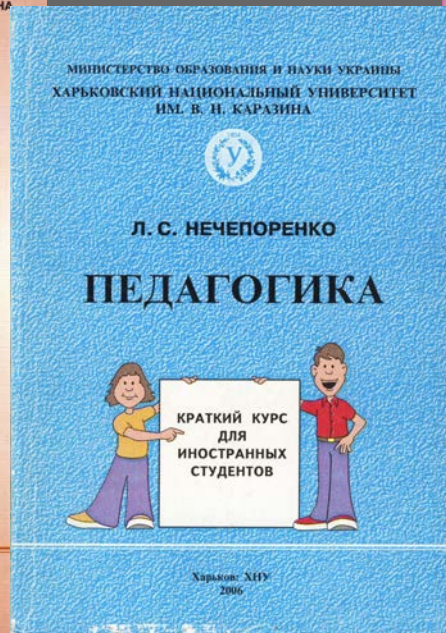
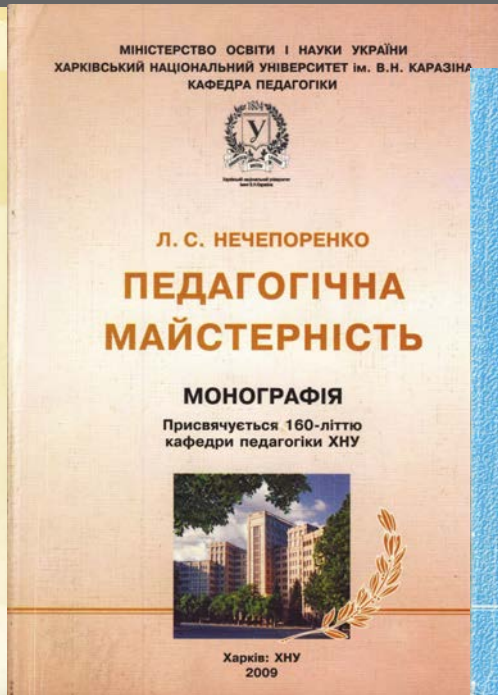
Кафедра педагогіки, 1981 рік

З 1988 р. кафедру очолювала доктор пед. наук, проф. Л. С. Нечепоренко. Вона створила відому в Україні наукову школу з проблеми культури виховання. Провідна ідея дослідження — формування особистісної культури як умови творчого розвитку людини та досягнення нею успіху через гармонізацію своїх відносин із довкіллям, гармонійного входження особистості в реальний світ взаємовідносин з іншими особами і природою. Результати дослідження опубліковано в численних статтях, навчальних посібниках, монографіях. Серед них — «Удосконалення загальнопедагогічної підготовки вчителя в університеті» та «Методологія і ідеологія онтоінвайронментальної педагогіки».

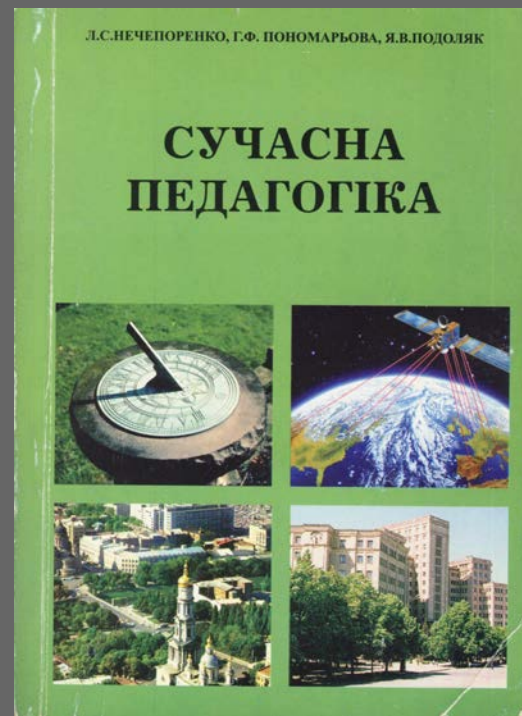
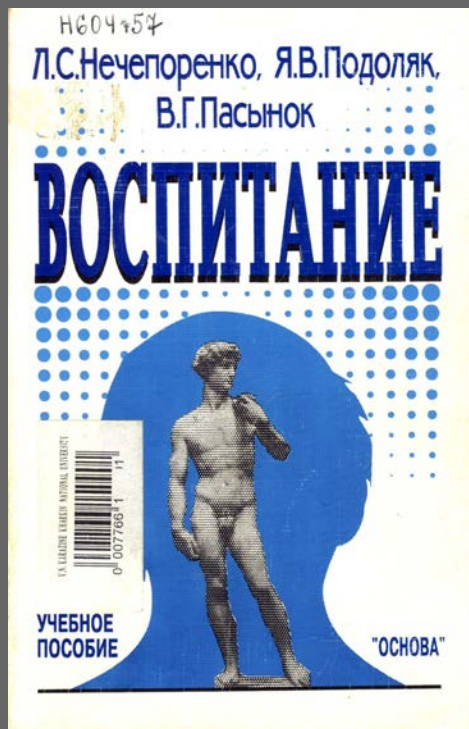
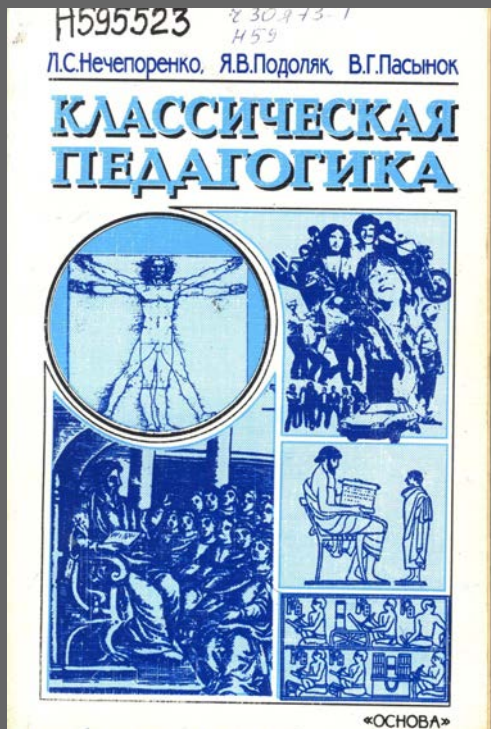
Нечепоренко Лідія Сергіївна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

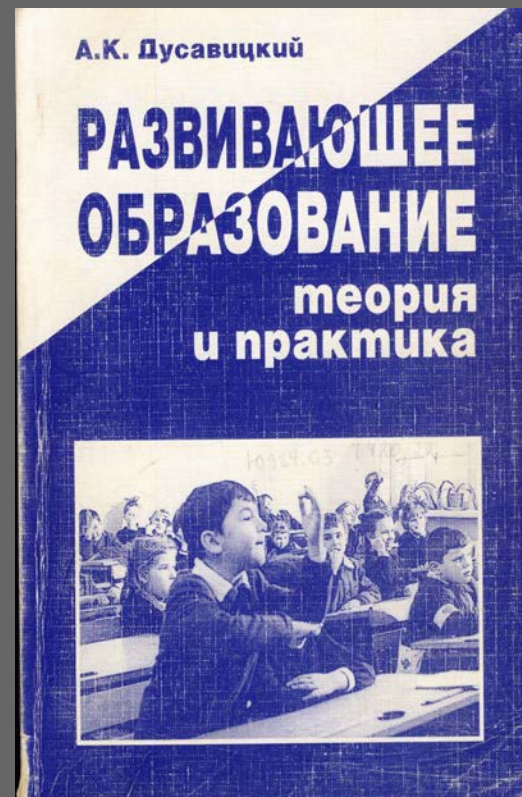
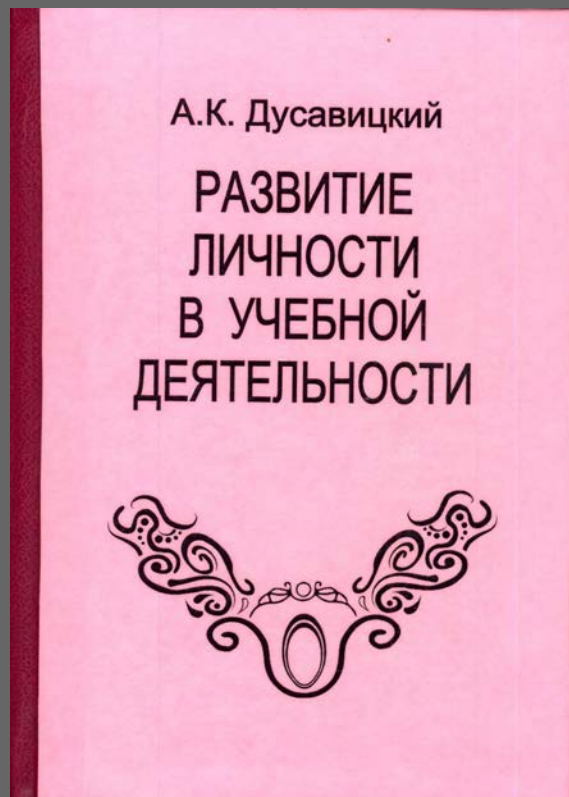
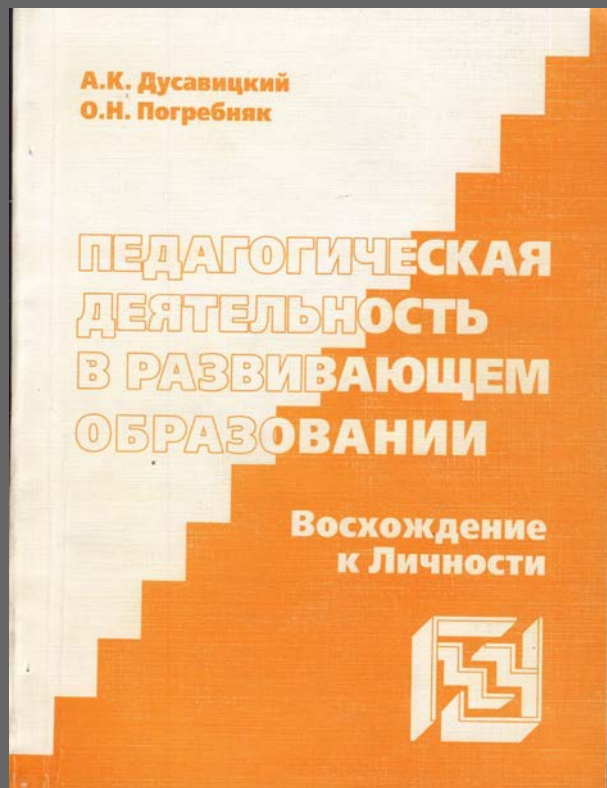
Роботи Л.С. Нечепоренко у ЦНБ

<http://dspace.univer.kharkov.ua/browse?type=author&value=%D0%9D%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C+%D0%9B.%D0%A1>

Особливістю науково-дослідницької і навчально- методичної роботи кафедри педагогіки є поєднання традиційних (класичних) і сучасних підходів до пошуку змісту й методів педагогічної освіти, навчання і виховання. Видані навчальні посібники “Класична педагогіка” і “Виховання” вже самою назвою засвідчують їх актуальність і оригінальність підходу до розв’язання.

Дусавицький Олександр Костянтинович (1928-2012) – психолог, професор Харківського університету. Основні напрямки наукової діяльності О.К.Дусавицького – психологія особистості, психологія розвиваючого навчання.

У 1996 році вперше почали виходити Наукові записки кафедри педагогіки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

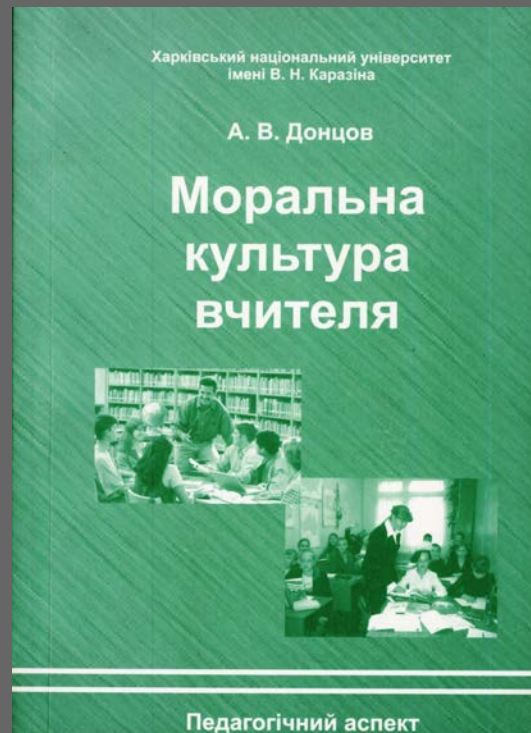
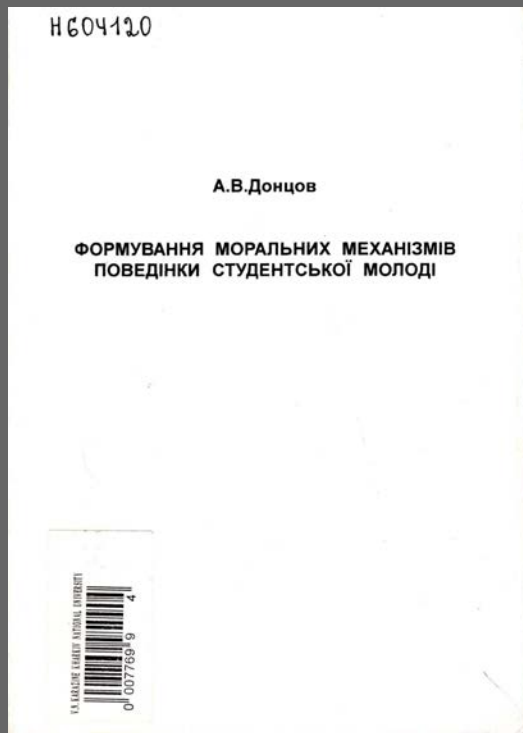
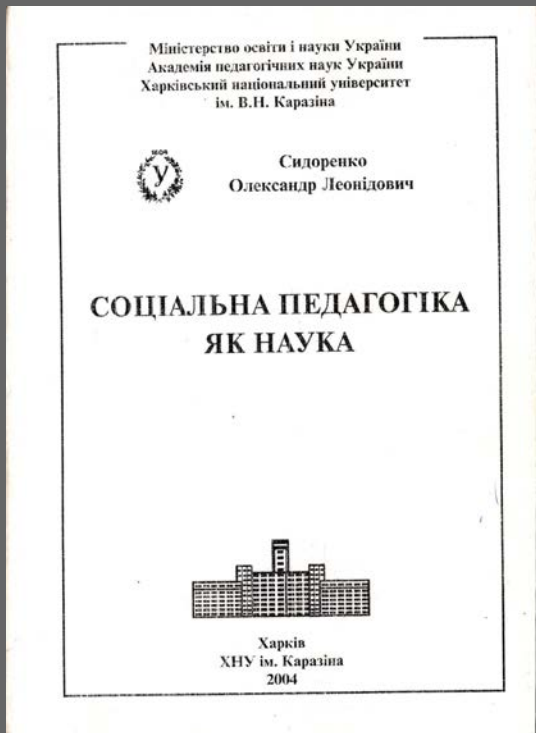
У “Наукових записках” друкуються наукові статті з проблем сучасної теорії і практики освіти, навчання та виховання. Авторами наукових праць розміщуються результати науково-дослідної діяльності в галузі педагогіки співробітництва, нових педагогічних технологій соціалізації та самореалізації особистості. Також публікуються наукові роботи науковців, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, студентів та вчителів.

Наукові записки кафедри педагогіки
<https://periodicals.karazin.ua/pedagogy>

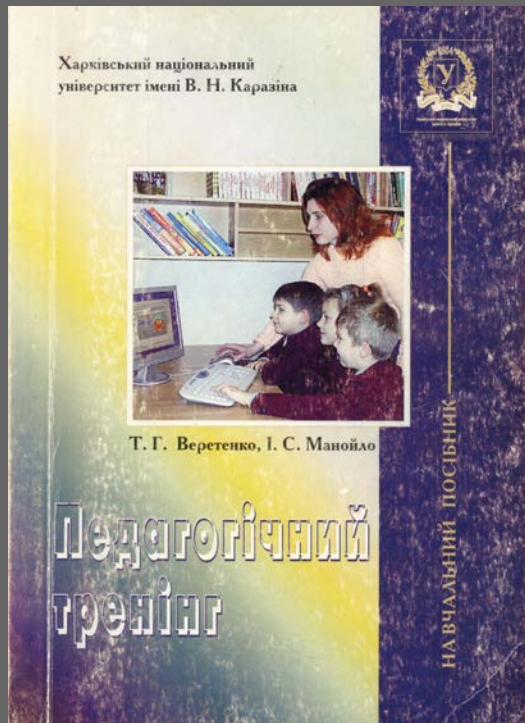

Член-кореспондент АПН України, доктор психологічних наук, проф. О. Л. Сидоренко досліджував єдності різних видів навчальних закладів та пошуку методологічних і теоретичних основ соціалізації особистості педагогічними засобами.

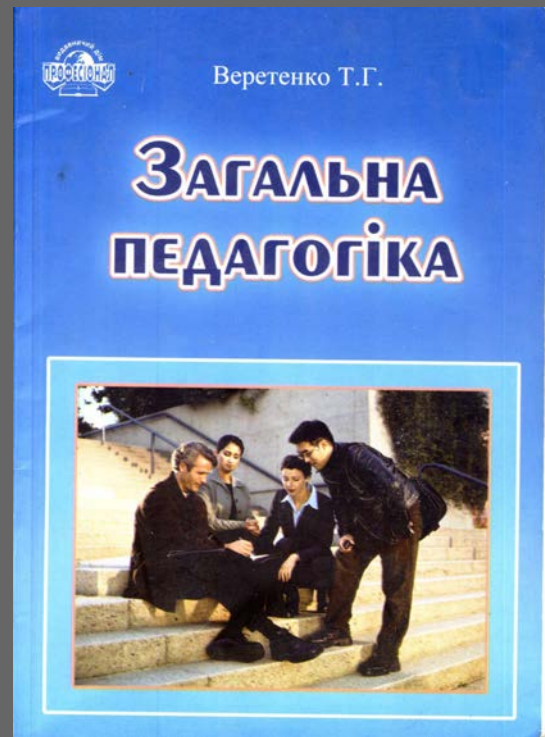
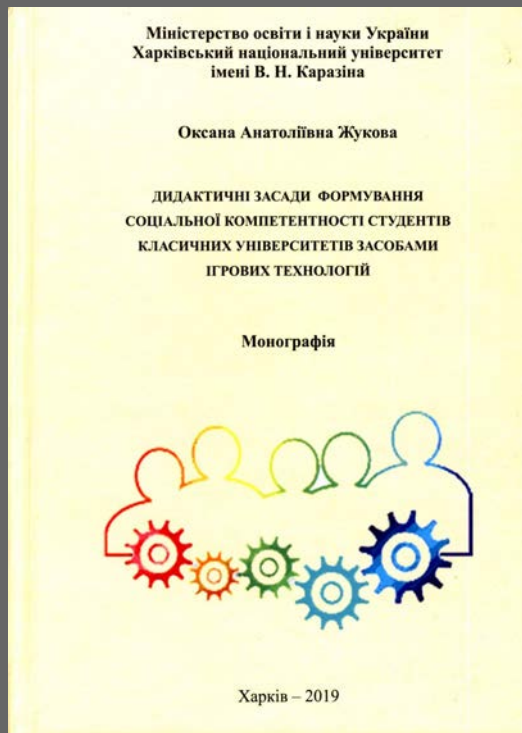
Доцент І. О. Ковальова, А. В. Донцов вивчали питання педагогічного впливу в процесі формування внутрішніх, зовнішніх механізмів культури поведінки та міжособистісних стосунків у моральному вихованні та створенні іміджу майбутнього спеціаліста.

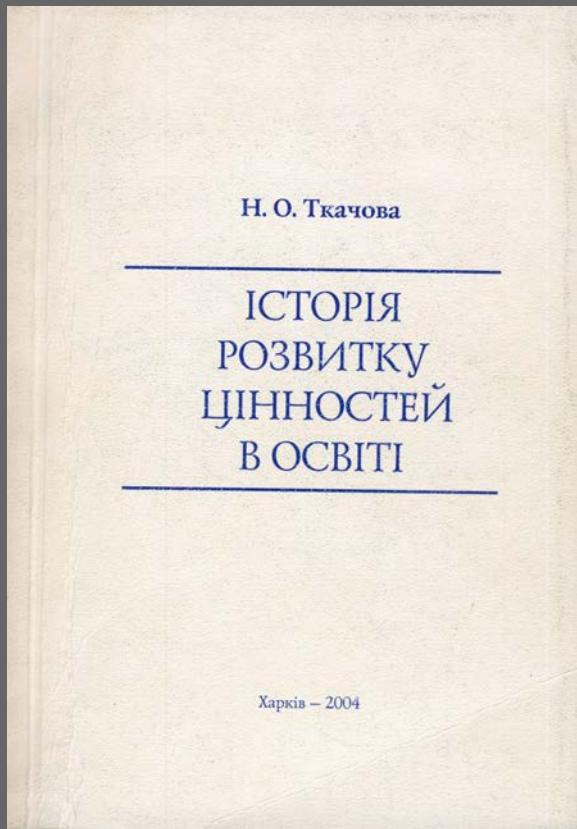
Доцент О. А. Жукова, викладач І. С. Манойло вели дослідження щодо визначення місця і значення історичної культури студента у процесі фахової підготовки та формування комунікативної компетентності майбутнього педагога, його педагогічної майстерності.

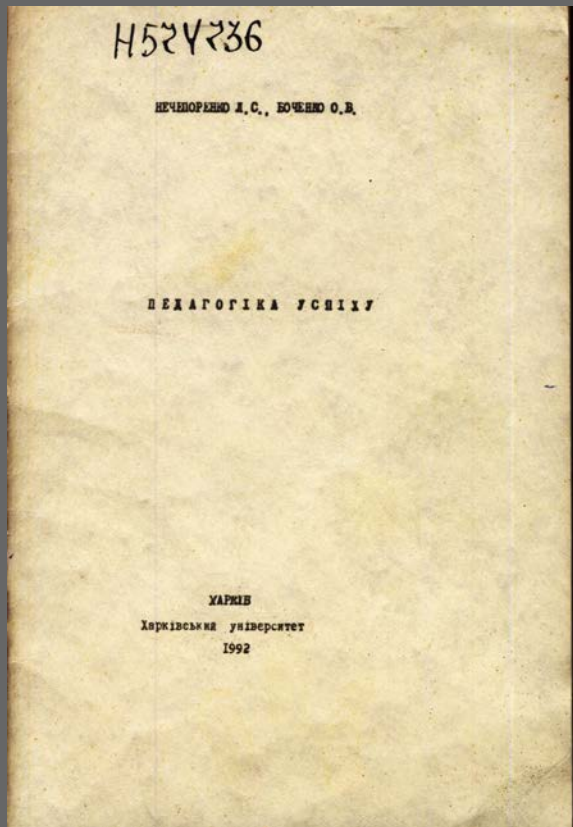
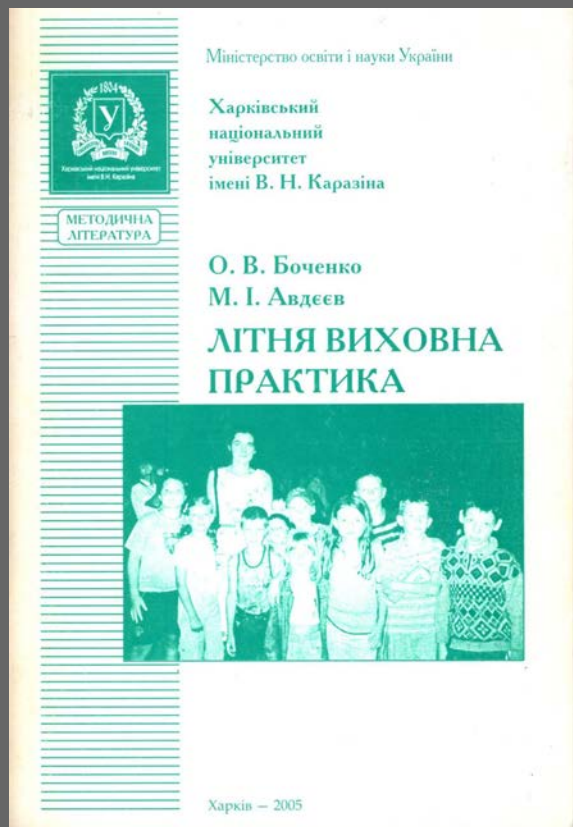
Доцент Т. Г. Веретенко займалася питанням загальної педагогіки та методики її викладання, розробкою та втіленням сучасних педагогічних технологій у навчально-виховний процес вищої школи.

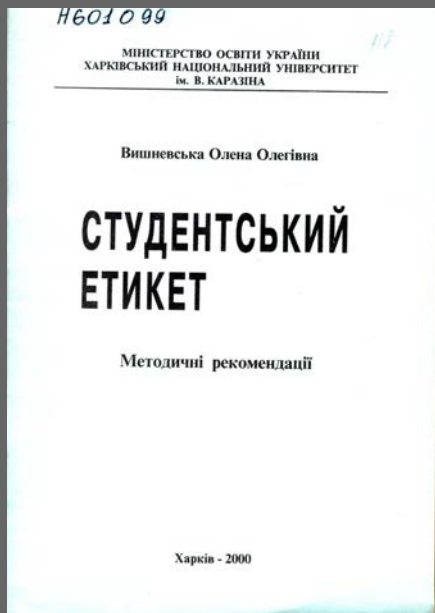
Професори О. А. Кобенко, Я. В. Подоляк, Н. О. Ткачова досліджували питання самовиховання, формування педагогічної культури на основі освітніх цінностей.

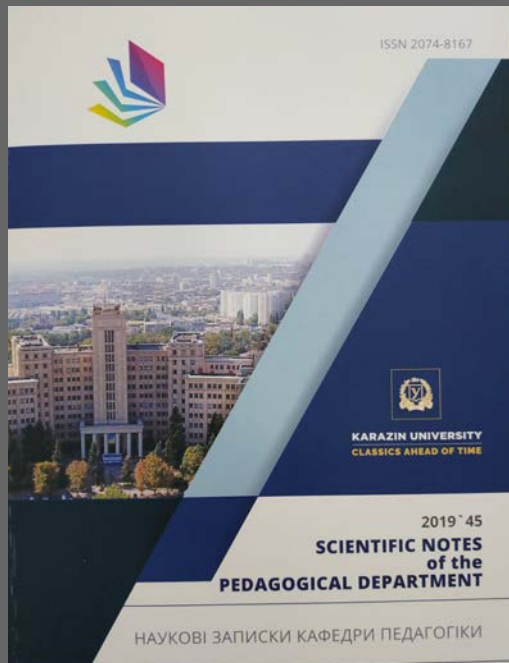
Викладачами кафедри педагогіки О. В. Боченко і М.О. Авдєєвим опубліковано навчальний посібник «Літня виховна практика». У підручнику “Педагогіка успіху” (1992) авторів Нечепоренко Л.С. та Боченко О.В. мова йде про одну з найголовніших педагогічних умов, що забезпечує успіх в житті кожної людини. Ця умова - любов.

Питання пошуку нового змісту, методів виховання на основі формування загальної особистісної і ділової культури є предметом дослідження канд. пед. наук О. О. Вишневської.

Сучасна кафедра педагогіки - це колектив науковців, які мають коло своїх наукових уподобань, свій фаховий друкований орган і свою вчену спеціалізовану раду. На кафедрі досліджуються теми педагогічної і загальної та особистісної культури студентів. Здійснюється активна робота щодо удосконалення робочих програм навчальних дисциплін та програми літньої виховної практики, розробляються курси дистанційного навчання.

УДК 378.001
К 63

Рецензенти:

О. В. Бант - доктор педагогічних наук, старший дослідник, професор наукової співроботи відділу інваріації Інституту педагогічних досліджень дорослих імені Івана Замлинського НАПН України;
А. В. Штефан - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти Української інженерно-педагогічної академії;
С. І. Погосян - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та краєзнавства та архіології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Колектив авторів:

О. М. Друкотина, О. А. Жукова, А. О. Іванченко, А. І. Комішнік, Т. В. Луцька, С. О. Наумович, Т. В. Покоришечко, Ж. В. Шидова, Н. В. Шидова, Є. О. Абрамова.

Заступник директора Інституту педагогіки
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 14 від 28 вересня 2020 року)

Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика
Моніграфія / кол. авт.; за заг. ред. О. А. Жукової, А. І. Комішнік. - Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. - 384 с.
DOI: <https://doi.org/10.26666/978966286729>

ISBN 978-966-286-672-9
У монографії на основі аналізу наукових документів Міністерства освіти і науки України, вищих навчальних і науково-методичних установ у міжнародній і зарубіжній видавничій, власного науково-педагогічного досвіду авторів досліджується стан проблеми, що вивчається (теорія та практика компетентнісного підходу у вищій школі).

Для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК 378.001

ISBN 978-966-286-672-9

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2021
© Колектив авторів, 2021
© Чорна С. Д., мистецтво обкладинки, 2021

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

Dedicated
170th anniversary of the Department of Pedagogy
V. N. Karazin Kharkiv national university

COMPETENCE-BASED APPROACH IN HIGHER EDUCATION THEORY AND PRACTICE

Monograph

Edited by O. A. Zhukova, A. I. Komishnik

Kharkiv - 2021

Сайт кафедри педагогіки <https://www.univer.kharkov.ua/ua/departments/psychology/chair/pedagogy>

Виставку підготувала *Байрамова Каріна Іванівна*, зав. сектору культурно-просвітницької роботи Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна